

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра конституційного права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор НАВС

полковник поліції

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Статус дисципліни: обов'язкова

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузі знань: К Безпека та оборона

Спеціальність: К 9 Правоохоронна діяльність

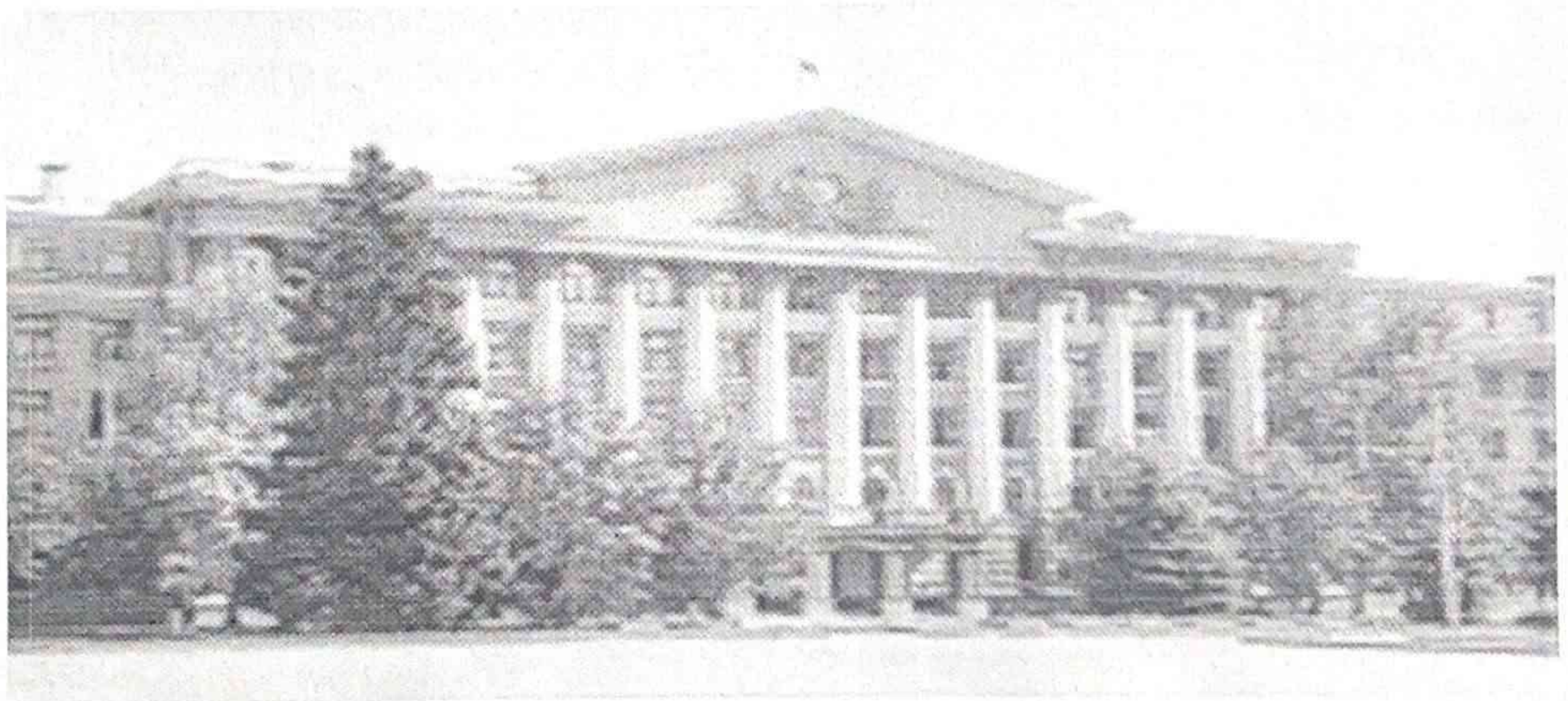
Освітня програма: Правоохоронна діяльність

Форми здобуття вищої освіти: денна, заочна

Мова навчання: українська

Навчальний рік розроблення: 2025

Форма підсумкового контролю: залік

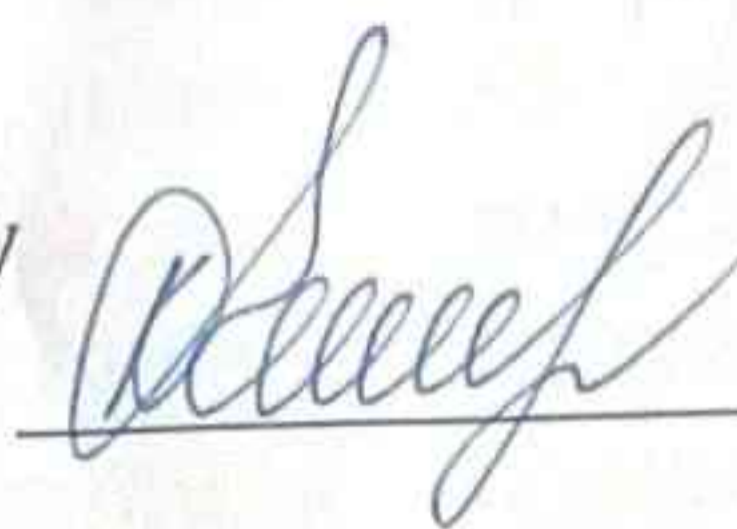
Київ – 2025 рік

Розробник:

Тригубенко Галина Василівна – доцент кафедри конституційного права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри конституційного права Національної академії внутрішніх справ
протокол від 01.09.2025 № 1.

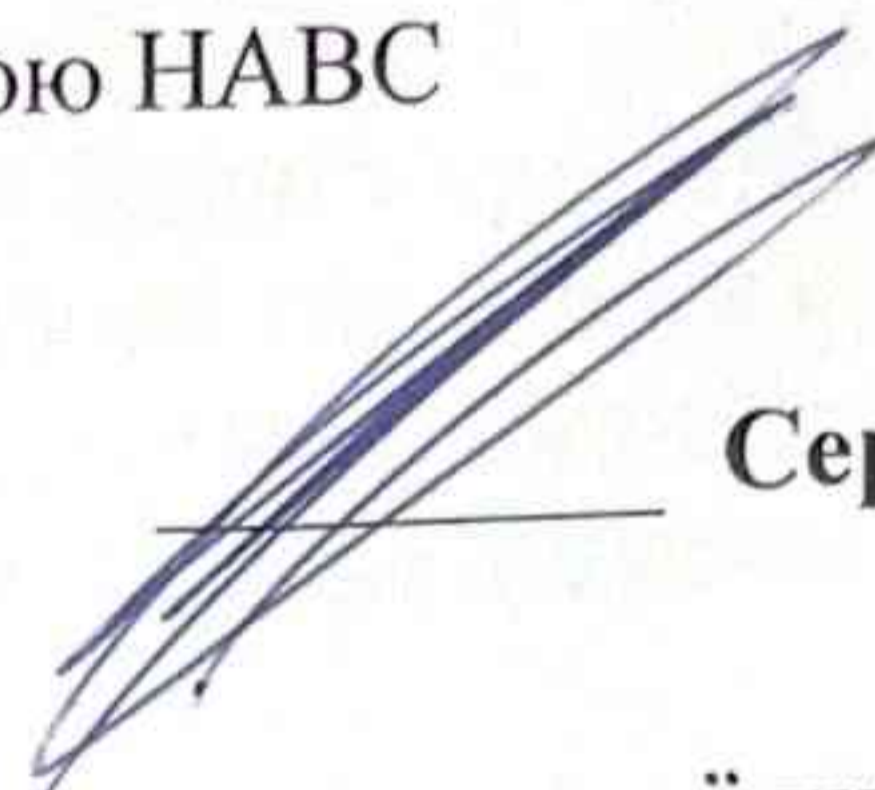
Завідувач кафедри конституційного права навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Катерина СЬОХ

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 24.09.2025 № 8.

Голова науково-методичної ради

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін, зі змінами (Додаток ____).
протокол засідання кафедри _____ протокол науково-методичної ради _____
від ____.____.20__ № ____ від ____.____.20__ № ____

Завідувач кафедри _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Голова НМР _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін, зі змінами (Додаток ____).
протокол засідання кафедри _____ протокол науково-методичної ради _____
від ____.____.20__ № ____ від ____.____.20__ № ____

Завідувач кафедри _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Голова НМР _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін, зі змінами (Додаток ____).
протокол засідання кафедри _____ протокол науково-методичної ради _____
від ____.____.20__ № ____ від ____.____.20__ № ____

Завідувач кафедри _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Голова НМР _____
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є права людини та їх забезпечення в процесі здійснення правоохоронної діяльності уповноваженими органами.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності» є сформувати свідомість про пріоритетність прав людини, безумовність непорушення, дотримання, забезпечення, захисту та поновлення прав і свобод людини в процесі правоохоронної діяльності та підготувати висококваліфікованих фахівців за спеціальністю К 9 «Правоохоронна діяльність», здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми практичної діяльності, що характеризуються комплексністю, на основі отриманої системи знань про права людини як загальнолюдську цінність, конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів, міжнародні стандарти прав людини в сфері правоохоронної діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності» є набуття теоретичних знань та практичних умінь і навичок в сфері правоохоронної діяльності, здатність здійснювати професійну діяльність щодо забезпечення прав людини на основі розуміння норм чинного національного законодавства, міжнародних стандартів в сфері прав людини та правоохоронної діяльності та усвідомлення цінності прав людини в цивілізованому демократичному суспільстві, а також ролі правоохоронних інституцій у процесі правозабезпечення.

Перереквізити: «Теорія і історія держави та права», «Конституційне право України», «Вступ до спеціальності».

Постреквізити: «Адміністративне право», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність правоохоронних органів», «Кримінальне право».

Перелік компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» першого (бакалаврського) рівня галузі знань К «Безпека та оборона», спеціальності К 9 «Правоохоронна діяльність»:

інтегральна компетентність:

здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
- ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові/предметні) компетентності:

- СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності,

способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству.

Результати навчання:

РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

РН6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.

РН8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань

РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

Знання, уміння, навички. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основи теорії прав людини;
- національне законодавство в сфері прав людини;
- міжнародні стандарти в сфері прав людини та правоохоронної діяльності;
- поняття та зміст правоохоронної діяльності;
- конституційно-правові засади здійснення правоохоронної діяльності;
- поняття та види правоохоронних органів;
- зміст категорії «забезпечення» прав людини;
- особливості забезпечення окремих видів прав людини в правоохоронній діяльності;
- зміст діяльності органів публічної влади в сфері прав людини;
- особливості забезпечення прав окремих категорій населення;
- права людини у збройних конфліктах;

уміти:

- орієнтуватися в системі національного законодавства в сфері прав людини;
- здійснювати порівняльний аналіз правових норм національного законодавства та міжнародних договорів в сфері прав людини та правоохоронної діяльності;

- давати усні та письмові аргументовані відповіді з питань навчальної дисципліни;
- юридично правильно кваліфікувати факти, що є основою для виникнення, зміни і припинення відповідних правовідносин;
- використовувати теоретичні знання в професійній діяльності;
- аналізувати, тлумачити та застосовувати нормативно-правову базу під час практичної діяльності в сфері забезпечення прав людини;
- дотримуватися норм права в процесі здійснення професійної діяльності щодо забезпечення прав людини.
- формулювати шляхи, принципи та форми трансформації правової системи України.

навички:

- використовувати понятійно-категоріальний апарат при вирішенні правових проблем;
- здійснювати власні наукові дослідження з проблем, що входять до предмету навчальної дисципліни;
- застосувати теоретичні знання для високопрофесійного виконання службових обов'язків в процесі правоохоронної діяльності;
- формулювати та обґрунтовувати правові висновки, пропозиції, рекомендації.

Мова викладання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри конституційного права ННПП НАВС, які безпосередньо проводять заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: kafedra_kp_nnpp@naia.kiev.ua.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання (ксф)	заочна форма навчання (ксф)
	Рік підготовки	
	1	1, 2
Кількість кредитів ECTS – 3	Семестр	
	II	II, III
	Лекції	
	16 год.	4 год.
	Семінарські	
	24 год.	6 год.
Загальна кількість годин – 90	Практичні	
	8 год.	4 год.
	Самостійна робота	
	42 год.	76 год.
	Вид контролю	
	залік	

3. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти, за денною формою навчання)

№ з/п	Тематика навчальної дисципліни	Нормативний обсяг годин	З них:				
			Всього годин з викладачем	Лекцій	З них:		Самостійна робота
					Семінарські заняття	Практичних занять	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Права людини та правоохоронна діяльність.	10	4	2	2	-	6
2.	Тема 2. Міжнародно-правові стандарти з прав людини.	10	8	2	4	2	2
3.	Тема 3. Права людини у збройних конфліктах.	12	8	2	4	2	4
	Тема 4. Поняття, ознаки та заборона дискримінації в правоохоронній діяльності.	10	8	2	4	2	2
5.	Тема 5. Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення прав людини.	12	4	2	2	-	8
6.	Тема 6. Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності.	12	4	2	2	-	8
7.	Тема 7. Забезпечення прав окремих категорій населення.	12	4	2	2	-	8
8.	Тема 8. Застосування стандартів прав людини в процесі виконання службових обов'язків правоохоронними органами.	12	8	2	4	2	4
	ВСЬОГО ГОДИН	90	48	16	24	8	42

(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти, за заочною формою навчання)

№ з/п	Тематика навчальної дисципліни	Нормативний обсяг годин	З них:				
			Всього годин з викладачем	з них:			Самостійна робота
				Лекцій	Семінарські заняття	Практичних занять	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Права людини та правоохоронна діяльність.	8	2	-	2	-	6
2.	Тема 2. Міжнародно-правові стандарти з прав людини.	12	4	2	2	-	8
3.	Тема 3. Права людини у збройних конфліктах.	12	4	2	2	-	8
4.	Тема 4. Поняття, ознаки та заборона дискримінації в правоохоронній діяльності.	12	2	-	-	2	10
5.	Тема 5. Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення прав людини.	10	-	-	-	-	10
6.	Тема 6. Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності.	12	-	-	-	-	12
7.	Тема 7. Забезпечення прав окремих категорій населення.	12	-	-	-	-	12
8.	Тема 8. Застосування стандартів прав людини в процесі виконання службових обов'язків правоохоронними органами.	12	2	-	-	2	10
ВСЬОГО ГОДИН		90	14	4	6	4	76

4. Плани семінарських і практичних занять

Тема 1. Права людини та правоохоронна діяльність

Семінарське заняття - 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Сучасне наукове бачення категорій «права», «свободи» та «обов'язки» людини і громадянина. Основні властивості прав людини.
2. Класифікаційні моделі прав людини та їх загальна характеристика.
3. Конституційно-правове закріплення прав, свобод і обов'язків людини та громадянина в Україні. Система конституційних прав та свобод людини і громадянина.
4. Конституційні гарантії прав людини: поняття, види.
5. Правоохоронна діяльність: поняття, ознаки, суб'єкти, принципи.

Додаткові питання для обговорення:

1. Покоління прав людини.
2. Співвідношення між категоріями «права людини» та «свободи людини».
3. Співвідношення між категоріями «права людини» та «права громадянина».
4. Поняття конституційних прав, свобод, обов'язків.
5. Характеристика груп особистих, політичних, економічних, соціальних, культурних та екологічних прав людини і громадянина в Україні.
6. Універсальність прав людини.
7. Мета правоохоронної діяльності.

Тема 2. Міжнародно-правові стандарти з прав людини

Семінарське заняття 1 - 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття та ознаки міжнародно-правових стандартів з прав людини.
2. Універсальні та регіональні стандарти в сфері прав людини: поняття, загальна характеристика.
3. Європейські стандарти прав людини. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.
4. Імплементация міжнародно-правових стандартів з прав людини в правове поле України та їх значення в правоохоронній діяльності.
5. Міжнародні механізми захисту прав людини.

Семінарське заняття 2 - 2 години

1. Європейська система захисту прав людини. Правовий статус Європейського суду з прав людини.

2. Міжнародно-правова відповідальність за порушення прав людини: поняття, підстави, види.
3. Міжнародний кримінальний суд та його юрисдикція.
4. Міжнародне співробітництво в сфері правоохоронної діяльності: поняття, ознаки, форми.
5. Україна як учасник міжнародного співробітництва в сфері правоохоронної діяльності.

Практичне заняття - 2 години

Завдання до практичного заняття

Розв'яжіть тестові завдання:

1. Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Факультативні протоколи до них в цілому складають:

- а) Європейську Конституцію;
- б) Міжнародний білль про права людини;
- в) Римський статут;
- г) Статут ООН.

2. Міжнародні стандарти в галузі прав людини за простором дії поділяють на:

- а) європейські, американські;
- б) універсальні, європейські;
- в) універсальні, регіональні;
- г) універсальні, європейські, африканські.

3. Процес розвитку європейської системи захисту прав і свобод людини розпочався з прийняттям:

- а) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року;
- б) Загальної декларації прав людини 1948 року;
- в) Європейської конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню 1987 року;
- г) Європейської соціальної хартії 1996 року.

4. Європейський суд з прав людини створений для забезпечення виконання зобов'язань за:

- а) Загальною декларацією з прав людини;
- б) Європейською соціальною хартією та Протоколами до неї;
- в) Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколами до неї;
- г) Міжнародним пактом про громадянські та політичні права.

5. Суб'єктами права на звернення до Європейського суду з прав людини є:

- а) держави-члени Ради Європи;
- б) неурядові організації;
- в) особи та групи осіб;

6. Допустиме міжнародним правом або національним правом держав втручання в права і свободи людини, яке відповідає принципам законності, необхідності, доцільності і співрозмірності цілі, яка переслідується втручанням, визначається як:

- а) обмеження прав людини;
- б) забезпечення прав людини;
- в) гарантії прав людини;
- г) обов'язки людини.

7. Яка кількість суддів в ЄСПЛ на даний момент:

- а) 27;
- б) 46;
- в) 50;
- г) 18.

8. Взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється лише через:

- а) Національне центральне бюро Інтерполу;
- б) Міністерство внутрішніх справ України;
- в) Службу безпеки України;
- г) Службу зовнішньої розвідки України.

9. Поліцейська співпраця між державами-учасницями ЄС у боротьбі з тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими міжнародними злочинами здійснюється в рамках:

- а) Інтерполу;
- б) Європолу;
- в) Управління ООН з наркотиків і злочинності;
- г) Європейського моніторингового центру із питань наркотиків та наркоманії.

10. Чи видає Україна своїх громадян в порядку екстрадиції:

- а) ні;
- б) так;
- в) тільки за договором з іншими державами;
- г) тільки за особливо небезпечні злочини.

Спростуйте чи аргументуйте істинність наступних тверджень:

А) Права людини є універсальними, тому Загальна декларація прав людини важливіша за Європейську конвенцію з прав людини.

Б) Міжнародні стандарти, за визначенням, є загрозою для суверенітету країни, і тому вони не потрібні.

В) Права людини ускладнюють роботу поліції.

Здійсніть порівняльний аналіз двох міжнародних договорів:

1) Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р.;

2) Європейської конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26.11.1984 р.

На підставі аналізу Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво від 14.12.2016 р. визначте:

1). У яких напрямках здійснюється співробітництво між Україною і Європолем?

2). На які сфери злочинності поширюється співробітництво між Україною і Європолем в рамках цієї Угоди?

Додаткові питання для обговорення:

1. Міжнародний біль про права людини.

2. Критерії прийнятності заяв до Європейського суду з прав людини.

3. Умови звернення громадян України до міжнародних інститутів захисту прав людини.

4. Ратифікація Римського Статуту – значення для України.

5. Суб'єкти та об'єкти міжнародного співробітництва в сфері правоохоронної діяльності.

Тема 3. Права людини у збройних конфліктах

Семінарське заняття 1 - 2 години

1. Поняття та джерела міжнародного гуманітарного права.

2. Основоположні принципи міжнародного гуманітарного права.

3. Поняття та правовий статус комбатантів.

4. Правовий статус цивільних осіб в умовах збройного конфлікту. Захист цивільного населення.

5. Статус військовополоненого, гарантії поводження.

Семінарське заняття 2 – 2 години

1. Зобов'язання держав відносно зниклих безвісти та загиблих. Розслідування фактів безвісного зникнення осіб.

2. Поранені, хворі та особи, які зазнали корабельної аварії: особливості поводження.

3. Захист медичного та духовного персоналу, медичних формувань та санітарно-

транспортних засобів міжнародним гуманітарним правом.

4. Відмітні емблеми, особливості використання. Порядок та умови використання і захисту символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала на території України.

5. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права.

Практичне заняття - 2 години

Завдання до практичного заняття

1. Складіть порівняльну характеристику зазначених понять у формі таблиці:

«Jus ad bellum»	«Jus in bello»
1.	
2.	
3.	

2. Складіть порівняльну характеристику ознак «комбатанта» та «некомбатанта» у формі таблиці:

Критерій	Комбатант	Некомбатант
1. Повноваження		
2. Цільове призначення		
3. Обмундирування		
4. Зброя		
5. Статус		
6. Місцезнаходження		
7. Підготовка		
8. Поводження		
9. Відповідальність		

3. На підставі аналізу відповідних правових норм права надайте характеристику

правового режиму окупації, прав і обов'язків контролюючої влади щодо цивільного населення окупованої території.

4. Розв'яжіть ситуаційні завдання.

4.1. Війська держави X захопили в полон групу військових країни Y. Командир підрозділу військ держави X наказав забрати у полонених документи, теплий одяг та взуття, а також змусити їх розчищати мінні поля без спецзасобів. Які норми міжнародного гуманітарного права було порушено? Відповідь аргументуйте.

4.2. Сторона А в ході бойових дій застосувала артилерійські снаряди, начинені дрібними металевими елементами, які при вибуху розлітаються на велику відстань, завдаючи невивіркових каліцтв як військовим, так і цивільному населенню у житловому кварталі. Чи є дані дії порушенням міжнародного гуманітарного права? Відповідь аргументуйте.

4.3. Під час зачистки будівлі військові знаходять пораненого бійця противника, який лежить біля автомата, але не може ним скористатися через важке поранення. Який правовий статус цієї особи та як з нею поводитися відповідно до норм МГП?

4.4. Збройні сили країни А завдали авіаудару по будівлі лікарні, аргументуючи це тим, що в підвалі будівлі переховувалися солдати противника (країни Б). Внаслідок удару загинули пацієнти та лікарі. Чи є цей напад законним з точки зору МГП? Відповідь аргументуйте.

Додаткові питання для обговорення:

1. Застереження Мартенса.
2. Незаконні комбатанти.
3. Захист осіб, вибулих зі строю (*hors de combat*).
4. Госпітальні, безпечні та нейтралізовані.
5. Різниця між поняттями «*Jus ad bellum*» та «*Jus in bello*».
6. Суб'єкти розслідування фактів безвісного зникнення осіб за особливих обставин в Україні.
7. Міжнародні організації, що займаються розшуком осіб, зниклих безвісти.
8. Право сімей на отримання інформації про долю родичів.
9. Репарації за порушення міжнародного гуманітарного права.

Тема 4. Поняття, ознаки та заборона дискримінації в правоохоронній діяльності

Семінарське заняття 1-2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Дискримінація: поняття, загальна характеристика захищених ознак.
2. Форми дискримінації та їх особливості.
3. Заборона дискримінації як конституційно-правовий принцип: поняття та

особливості реалізації.

4. Антидискримінаційне законодавство в Україні.

5. Джерела міжнародного та європейського антидискримінаційного права та їх статус в національному правопорядку України.

Семінарське заняття 2 - 2 години

1. Суб'єкти запобігання та протидії дискримінації в Україні.

2. Принцип рівності та заборона дискримінації в правоохоронній діяльності.

3. Концепція позитивної дискримінації: позитивні дії (тимчасові спеціальні заходи). Значення концепції в правоохоронній діяльності уповноважених суб'єктів.

4. Діяльність правоохоронних органів щодо захисту людини від дискримінації: основні напрямки.

5. Гендерна рівність: поняття, зміст, забезпечення у правоохоронній діяльності.

6. Відповідальність у сфері дискримінації.

Практичне заняття - 2 години

Завдання до практичного заняття

1. Спростуйте чи аргументуйте істинність наступних тверджень:

А) Люди повинні проживати в своїх рідних країнах.

Б) Жінки ніколи не зможуть бути гарними поліцейськими, тому що вони не наділені достатньою силою для того, щоб виконувати завдання, які стоять перед поліцейськими.

В) Коли представники якоїсь етнічної меншини часто скоюють злочини, то зрозуміло, що коли надходить повідомлення про новий злочин, їх підозрюють у першу чергу.

2. Проаналізуйте значення толерантності в правоохоронній діяльності. Підберіть синоніми до слова толерантність. Розкрийте особливості комунікації співробітників правоохоронних органів в сучасному мультикультурному суспільстві.

3. Спростуйте чи аргументуйте істинність наступного твердження: «правоохоронцю перекладач не потрібний, тому що все населення країни повинно вміти спілкуватись однією мовою».

4. Проаналізуйте ст. 14 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Поясніть різницю у правовій регламентації заборони дискримінації у зазначених документах?

5. Дайте письмову відповідь на питання: Чи стикалися Ви у своєму житті із випадками дискримінації? Які її прояви спостерігали чи відчували на собі? Які соціальні групи, на Ваш погляд, є сьогодні найбільш вразливими до дискримінації?

6. Слід осмислити та обговорити наступну проблемну задачу:

Ви почули, що один із ваших колег інколи робить образливі зауваження та відпускає непристойні жарти на адресу колег-жінок, Ваші дії?

Запитання, які можна ставити при обговоренні: 1) Навіщо взагалі щось робити? Це не ваша справа.

2) Чи скажете Ви йому, що не схвалюєте його поведінку, і запитаете його, чому він себе так поводить?

3) Чому б вам не піти до свого керівника - нехай він вирішує це питання.

Додаткові питання для обговорення:

1. Розвиток антидискримінаційного права в Україні.
2. Гендерна рівність та дискримінація за ознакою статі.
3. Ксенофобія: поняття та прояви.
4. Негативні та позитивні обов'язки держави щодо заборони та протидії дискримінації.
5. Положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо заборони дискримінації.
6. Мова ворожнечі.
7. Суб'єкти запобігання та протидії дискримінації в Україні.
8. Концепція позитивної дискримінації та її значення в правоохоронній діяльності уповноважених суб'єктів.
9. Гендерна політика.

Тема 5. Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення прав людини

Семінарське заняття - 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Діяльність Президента України та Верховної Ради України в сфері забезпечення прав людини.
2. Діяльність органів виконавчої влади щодо забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина.
3. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у забезпеченні прав людини.
4. Діяльність Конституційного Суду України та судів загальної юрисдикції щодо забезпечення реалізації прав та свобод людини і громадянина.
5. Забезпечення прав людини органами місцевого самоврядування.

Додаткові питання для обговорення:

1. Комітет Верховної Ради України з прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин: предмети відання.
2. Місцеві органи виконавчої влади як суб'єкти забезпечення прав людини і

громадянина.

3. Акти реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
4. Конституційна скарга як інструмент захисту прав людини.

Тема 6. Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності

Семінарське заняття - 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Верховенство права – основоположний принцип діяльності державних органів.
2. Утвердження і забезпечення прав людини – головний обов'язок держави. Організаційні (інституційні) засоби забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні.
3. Інститут обмеження прав людини та його значення в правоохоронній діяльності. Конституційні засади обмеження прав людини.
4. Система правоохоронних органів України, їх завдання, функції та роль в забезпеченні прав людини.
5. Особливості захисту окремих громадянських прав людини у правоохоронній діяльності: право на життя, повагу гідності, свободу та особисту недоторканність, недоторканність житла, невтручання в особисте і сімейне життя, свободу думки і слова.
6. Забезпечення окремих політичних прав людини і громадянина у правоохоронній діяльності: право на мирні зібрання, на звернення, виборче право.

Додаткові питання для обговорення:

1. Особливості тлумачення змісту принципу «верховенства права».
2. Складові принципу верховенства права.
3. Правова передбачуваність та правова визначеність.
4. Зміст категорії забезпечення прав людини.
5. Функції правоохоронних органів.
6. Абсолютний характер заборони катувань.
7. Процесуальні вимоги до арешту та затримання.

Тема 7. Забезпечення прав окремих категорій населення

Семінарське заняття - 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Вразливі верстви населення: сутність поняття, критерії вразливості.
2. Права дитини та особливості їх забезпечення. Правила поведінки із неповнолітніми правопорушниками.
3. Загальнотеоретичні аспекти розуміння меншості (меншини). Забезпечення прав меншин (спільнот) в Україні.

4. Особливості забезпечення прав жінок в правоохоронній діяльності. Форми насильства щодо жінок.
5. Домашнє насильство: поняття, форми. Роль правоохоронних органів в боротьбі з домашнім насильством.
6. Безбар'єрність: поняття та напрямки. Забезпечення безбар'єрності в правоохоронній діяльності.

Додаткові питання для обговорення:

1. Національне законодавство щодо забезпечення прав вразливих верств населення.
2. Інституційний механізм захисту прав дитини в Україні.
3. Міжнародні стандарти поведінки із затриманими дітьми.
4. Забезпечення прав осіб з інвалідністю.
5. Бар'єри та їх прояви, інклюзія, доступність.
6. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).

Тема 8. Застосування стандартів прав людини в процесі виконання службових обов'язків правоохоронними органами

Семінарське заняття 1 - 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Міжнародні стандарти діяльності правоохоронних органів. Норми етичної поведінки правоохоронців.
2. Стандарти застосування сили, спеціальних засобів та зброї в правоохоронній діяльності.
3. Заборона катувань, нелюдського або такого, що принижує гідність поведінки чи покарання. Мінімальний рівень жорстокості.
4. Зобов'язання держави щодо заборонених видів поведінки.
5. Принцип пропорційності в діяльності правоохоронців: поняття та зміст.

Семінарське заняття 2 - 2 години

1. Вплив практики Європейського Суду з прав людини на правоохоронну діяльність в Україні. Національне законодавство щодо застосування рішень ЄСПЛ.
2. Стандарти поведінки правоохоронців під час здійснення затримання та арешту, вироблені практикою ЄСПЛ.
3. Сучасні стандарти належного поведінки із затриманими та заарештованими особами. Практика Європейського суду з прав людини про стандарти поведінки з особами, що перебувають під контролем держави.
4. Проведення ефективного розслідування порушень прав людини як позитивний обов'язок держави в сфері забезпечення прав людини. Принципи ефективного

розслідування смертей та заборонених видів поведінки, вироблені практикою ЄСПЛ (оперативність, незалежність, належність, громадський контроль).

5. Відповідальність правоохоронних органів за порушення законодавства в сфері прав людини.

Практичне заняття – 2 години

Завдання до практичного заняття

1. Спростуйте чи аргументуйте істинність наступних тверджень:

А) Якщо поліцейський є справжнім професіоналом, то його підлеглі ніколи не будуть порушувати права людини.

Б) Якщо справа є дуже серйозною, то вжиті більш жорстокі заходи для отримання зізнання є виправдані.

В) Порушення прав людини щодо політв'язнів є менш прийнятним, аніж порушення прав людини щодо кримінальних злочинців.

Г) Накази керівництва завжди мають бути виконані.

2. Пропонується до виконання наступна вправа: припустимо, що Вас підозрюють у вчиненні правопорушення (аморальна поведінка, крадіжка, будь-яке порушення прав людини). Як би Ви хотіли, щоб з Вами поводитися? Чи вплинуло б на ситуацію те, що Ви: а) винні; не винуваті?

3. Пропонується тема для групового обговорення: «Якщо поліція в своїх діях керується принципом верховенства права, навіщо розробляти етичні принципи та кодекси поведінки правоохоронців?»

4. Проаналізуйте практику Європейського суду з прав людини з приводу порушення Україною ст.3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Зробіть висновок щодо підстав прийняття Європейським судом рішень, в яких констатується порушення Україною ст. 3 Конвенції у зв'язку з діяльністю органів правопорядку.

Пропоновані для аналізу Рішення: «Джачвліані та інші проти України» (заява № 37516/23 та 2 інші заяви, рішення від 15 травня 2025 року), «Тунік та інші проти України» (заява № 9590/22 та 6 інших заяв, рішення від 28 травня 2025 року), «Кийко проти України» (заява № 26371/16, рішення від 19 червня 2025 року), «Погібко та інші проти України» (заява № 43002/20 та 2 інші заяви, рішення від 11 квітня 2024 року), «Казачинська проти України» (заява № 79412/17, рішення від 7 листопада 2024 року), «Невмержицький проти України» (заява №54825/00, рішення від 5 квітня 2005 року), «Сукачов проти України» (заява № 14057/17, рішення від 30 січня 2020 року).

5. Проаналізуйте практику ЄСПЛ з приводу порушення Україною процесуального зобов'язання за статтею 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Зробіть висновок щодо підстав прийняття Європейським судом рішень, в яких констатується порушення Україною ст. 3

Конвенції у зв'язку з діяльністю органів правопорядку. Пропоновані для аналізу Рішення: «Шевченко проти України» (заява №32478/92, пункти 64-65, рішення від 4 квітня 2006 року), «Вячеславова та інші проти України» (заява № 39553/16 та 6 інших заяв, рішення від 13 березня 2025 року), «Жуков та Жукова проти України» (заяви № 60191/16, № 60194/16 та № 35272/17, рішення від 03 липня 2025 року), «Романюк проти України» заява №26039/18, рішення від 04 грудня 2025 року та інші), «Муравська проти України» (заява №249/03, рішення від 13 листопада 2008 року).

6. Поміркуйте над наступною дилемою та способами її вирішення:

Мер міста приходить до поліцейської дільниці і просить посилити охорону біля його будинку. В будинку є багато сімейних коштовних речей, які не можна перевезти до іншого місця. Жодних офіційних розпоряджень щодо цього не існує. Ваші дії:

1. Чому б Вам просто не сказати йому, що його будинок буде охоронятися поліцією як і всі інші під час звичайного патрулювання?
2. Чи скажете Ви йому, що звичайно ж, ви приділите його будинку посилену увагу і виділите для цього двох ваших співробітників?
3. Скажете йому, що ви будете пильно слідкувати його за будинком, щоб він заспокоївся. Насправді у вас повно інших справ, щоб стерегти будинок, але ж він про це ніколи не довідається - він від'їздить.

Додаткові питання для обговорення:

1. Принципи діяльності поліцейського.
2. Контроль керівників поліції за дотриманням етики поліцейським.
3. Виконання рішень Європейського суду з прав людини.
4. Зміст та значення поняття «виключно необхідне застосування сили».

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Права людини та правоохоронна діяльність

Реферати (доповіді):

1. Еволюція прав людини.
2. Четверте покоління прав людини в контексті української сучасності.
3. Актуальні проблеми правоохоронної діяльності.
4. Основні права людини як засади справедливості та миру у світі.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Розвиток ідеї прав і свобод людини в Україні.
2. Причини порушень прав людини.
3. Механізм забезпечення реалізації прав людини.

4. Елементи механізму забезпечення реалізації прав людини.
5. Організаційні (інституційні) засоби забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні

Тема 2. Міжнародно-правові стандарти з прав людини

Реферати (доповіді):

1. Європейський суд з прав людини як інструмент захисту прав людини.
2. Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.
3. Римський статут та Україна.
4. Відступ від міжнародних зобов'язань в сфері прав людини.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Конвенційні органи ООН.
2. Спеціалізовані установи ООН та їх роль в забезпеченні прав людини.
3. Правові підстави співробітництва України з Європолем.
4. Правові підстави співробітництва України з Інтерполом.

Тема 3. Права людини у збройних конфліктах

Реферати (доповіді):

1. Історія розвитку міжнародного гуманітарного права.
2. Мета та статус Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
3. Захист цивільних об'єктів, окремих місцевостей та установ.
4. Загальний захист цивільних осіб, що знаходяться під владою супротивника.
5. Індивідуальна кримінальна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права.
6. Відповідальність держави за порушення міжнародного гуманітарного права.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Відмінність між міжнародними та неміжнародними збройними конфліктами.
2. Воєнна окупація.
3. Положення міжнародного гуманітарного права про гуманітарну допомогу.
4. Право на війну (*Jus ad bellum*) та право війни (*Jus in bello*).
5. Методи ведення війни.
6. Засоби ведення війни.

Тема 4. Поняття, ознаки та заборона дискримінації в правоохоронній діяльності

Реферати (доповіді):

1. Принцип рівності як один з основоположних елементів поняття «право на справедливий судовий розгляд».
2. Злочини на ґрунті нетерпимості та відповідальність за них.
3. Толерантність та недискримінація в діяльності поліцейського.
4. Значення принципів рівності перед законом та на рівний захист законом в правоохоронній діяльності.
5. Форми расової дискримінації.
6. Кримінальна відповідальність за дискримінацію.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Дійсні або припущені ознаки.
2. Поняття, ознаки сексизму.
3. Обов'язок розумного пристосування.
4. Поняття антисемітизму.
5. Поняття расизму та його прояви.

Тема 5. Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення прав людини**Реферати (доповіді):**

1. Правозастосовна діяльність народного депутата України щодо реалізації, охорони та захисту прав людини.
2. Діяльність сектору безпеки і оборони із забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні.
3. Особливості забезпечення прав людини в умовах воєнного стану.
4. Забезпечення органами місцевого самоврядування прав людини в умовах воєнного стану.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Види органів публічної влади.
2. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року.
3. Роль МВС в забезпеченні прав людини і громадянина.
4. Національний превентивний механізм.
5. Урядовий уповноважений з питань гендерної політики, його завдання.
6. Інститут уповноважених Президента України.

Тема 6. Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності**Реферати (доповіді):**

1. Захист прав людини недержавними громадськими організаціями.

2. Порядок встановлення обмежень на пересування в умовах воєнного стану.
3. Особливості забезпечення соціально-економічних прав людини в правоохоронній діяльності.
4. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Форми та методи діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення прав людини.
2. Доктрина позитивних зобов'язань держави.
3. Система недержавних правоохоронних структур.
4. Вимоги щодо обмежень прав людини.
5. Роль Національної поліції в забезпеченні прав особи.

Тема 7. Забезпечення прав окремих категорій населення

Реферати (доповіді):

1. Ратифікація Стамбульської конвенції та її значення для України.
2. Міжнародна регламентація прав конкретних категорій індивідів.
3. Національні меншини України.
4. Забезпечення прав біженців та мігрантів в правоохоронній діяльності.
5. Жінки в правоохоронних органах: реальний стан, проблеми, перспективи.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Форми насильства щодо жінок.
2. Суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей.
3. Особливості поводження з жінками-жертвами злочинів.
4. Права дитини: національні та міжнародні стандарти.
5. Міжнародні стандарти прав меншин.

Тема 8. Застосування стандартів прав людини в процесі виконання службових обов'язків правоохоронними органами

Реферати (доповіді):

1. Правові інструменти, що впливають на роботу поліції.
2. Сучасні проблеми правоохоронної діяльності.
3. Зобов'язання держави і відповідні наслідки для її правоохоронних органів.
4. Причини порушень прав людини правоохоронними органами.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Процедура виконання рішень Європейського суду з прав людини.
2. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку від 17 грудня

1979 року.

3. Концепція застосування сили в розумних межах.

4. Основні принципи ООН щодо застосування сили і вогнепальної зброї представниками правоохоронних органів.

5. Декларація Ради Європи про поліцію.

6. Індивідуальні завдання

Відповідно до навчального плану із навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності» курсові, дипломні роботи не передбачено.

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються методи навчання: бінарні, частково-пошукові; словесні методи (лекція, розповідь-пояснення), наочні (ілюстрація), практичні (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); частково-пошукові, проблемні, дальтон-технологія, активні та інтерактивні, інформаційні й евристичні («мозковий штурм», синектики, Сократів діалог, аналогій, стоп-кадр, дискусія, термінологічний бій, синтез думок), метод ситуацій (ситуація-вправа, ситуація-оцінка, ситуація-проблема, ситуація-ілюстрація), імпульс-повідомлення, незакінчені речення, складання коментованої схеми навчального питання.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – усне та письмове опитування. *Контроль самостійної роботи* здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених програмою.

Методи поточного контролю:

- усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування);
- робота за індивідуальними завданнями;
- тестування;
- поняттєве вправління;
- вирішення практичних завдань;

групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій.

При поточному контролі оцінюються усні виступи, вирішення практичних завдань і тестів, творчі й проектні роботи.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).

1979 року.

3. Концепція застосування сили в розумних межах.
4. Основні принципи ООН щодо застосування сили і вогнепальної зброї представниками правоохоронних органів.
5. Декларація Ради Європи про поліцію.

6.Індивідуальні завдання

Відповідно до навчального плану із навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності» курсові, дипломні роботи не передбачено.

7.Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються методи навчання: бінарні, частково-пошукові; словесні методи (лекція, розповідь-пояснення), наочні (ілюстрація), практичні (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); частково-пошукові, проблемні, дальтон-технологія, активні та інтерактивні, інформаційні й евристичні («мозковий штурм», синектики, Сократів діалог, аналогій, стоп-кадр, дискусія, термінологічний бій, синтез думок), метод ситуацій (ситуація-вправа, ситуація-оцінка, ситуація-проблема, ситуація-ілюстрація), імпульс-повідомлення, незакінчені речення, складання коментованої схеми навчального питання.

8.Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – усне та письмове опитування. *Контроль самостійної роботи* здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених програмою.

Методи поточного контролю:

- усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування);
- робота за індивідуальними завданнями;
- тестування;
- поняттєве вправляння;
- вирішення практичних завдань;

групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій.

При поточному контролі оцінюються усні виступи, вирішення практичних завдань і тестів, творчі й проектні роботи.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт								Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>(max 60 балів)</i>								<i>(max 40 балів)</i>	<i>(max 100 балів)</i>
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Залік	
5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	40 б.	100 б.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Програми навчальної дисципліни, мультимедійна система з можливостями візуальної презентації навчальних матеріалів у вигляді слайдів та аудіо-/відео, тексти лекції, навчально-методичні матеріали на офіційному веб-порталі НАВС «Дистанційні курси».

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Сучасне наукове бачення категорій «права», «свободи», «обов'язки» людини і громадянина.
2. Співвідношення категорій «права людини» та «свободи людини».
3. Класифікаційні моделі прав людини.
4. Конституційне закріплення прав і свобод людини і громадянина. Конституційна класифікація прав людини.
5. Природні та набуті права людини і громадянина.
6. Права людини і права громадянина: співвідношення понять.
7. Характеристика поколінь прав людини.
8. Забезпечення особистих (громадянських) прав і свобод людини і громадянина в правоохоронній діяльності.
9. Забезпечення політичних прав в правоохоронній діяльності.
10. Особливості забезпечення права на життя в правоохоронній діяльності.
11. Абсолютна заборона катувань та інших видів неналежного поводження з особою.
12. Право на свободу та особисту недоторканність: зміст та особливості забезпечення в правоохоронній діяльності.
13. Право людини і громадянина на захист своїх прав і свобод.
14. Право на правничу допомогу.
15. Право людини і громадянина на звернення та його значення у захисті прав та свобод людини.
16. Поняття та загальна характеристика обов'язків людини і громадянина за Конституцією України.
17. Конституційні обов'язки людини та конституційні обов'язки громадянина: різниця змісту.
18. Поняття та види гарантій прав людини та їх загальна характеристика.
19. Юридичні гарантії здійснення прав і свобод людини та громадянина.
20. Поняття та зміст конституційно-правового механізму реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
21. Забезпечення прав людини: поняття та складові категорії.
22. Зміст принципу верховенства права. Його значення в правоохоронній діяльності.
23. Інституційний механізм забезпечення прав людини в Україні.
24. Діяльність судових органів із забезпечення прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
25. Роль Конституційного Суду України в забезпеченні прав людини.
26. Інститут конституційної скарги та її значення для захисту прав людини.
27. Діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини із забезпечення прав людини.
28. Форми діяльності правоохоронних органів із забезпечення прав та свобод людини.
29. Інститут обмеження прав людини: зміст та особливості.
30. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.
31. Інститути захисту прав дитини в Україні.
32. Поняття та форми домашнього насильства.
33. Правоохоронний орган: поняття, система правоохоронних органів України.
34. Функції правоохоронних органів.

35. Поняття та ознаки правоохоронної діяльності.
36. Суб'єкти правоохоронної діяльності в Україні.
37. Президент України як гарант прав і свобод людини і громадянина.
38. Роль Верховної Ради України в забезпеченні прав і свобод людини і громадянина.
39. Роль Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади в забезпеченні прав і свобод людини і громадянина.
40. Міжнародно-правові стандарти з прав людини: поняття, види.
41. Європейська система захисту прав людини.
42. Застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні.
43. Стандарти поведення із затриманими та заарештованими у правоохоронній діяльності.
44. Дискримінація: поняття, види, форми.
45. Гендерна рівність: поняття та особливості забезпечення в правоохоронній діяльності.
46. Антидискримінаційне законодавство України.
47. Принцип рівності та заборона дискримінації в правоохоронній діяльності.
48. Міжнародне співробітництво в сфері правоохоронної діяльності.
49. Забезпечення недискримінації та безбар'єрності у правоохоронній діяльності.
50. Вразливі категорії населення: поняття, критерії вразливості.
51. Загальнотеоретичні аспекти розуміння меншості (меншини).
52. Забезпечення прав національних меншин в Україні.
53. Принципи ефективного розслідування як складова позитивних зобов'язань держави в сфері прав людини.
54. Особливості забезпечення прав жінок в правоохоронній діяльності.
55. Міжнародні стандарти прав дитини та прав жінок.
56. Міжнародно-правова відповідальність: поняття, підстави, види.
57. Імплементация міжнародно-правових стандартів з прав людини в правове поле України.
58. Значення рішень Європейського суду з прав людини в процесі здійснення правоохоронної діяльності.
59. Стандарти належного поведення із затриманими та заарештованими особами.
60. Правові наслідки ратифікації Україною Римського статуту.
61. Конституційно-правовий принцип рівності.
62. Міжнародні стандарти діяльності правоохоронних органів.
63. Бар'єри та їх прояви, інклюзія, доступність.
64. Забезпечення прав людини органами місцевого самоврядування.
65. Особливості забезпечення прав людини в умовах воєнного стану.
66. Інститут обмеження прав людини.
67. Правовий статус комбатантів.
68. Основоположні принципи міжнародного гуманітарного права.
69. Правовий статус військовополонених.
70. Правовий статус цивільних осіб в умовах збройного конфлікту.
71. Поняття та джерела міжнародного гуманітарного права.
72. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
73. Зобов'язання держав відносно зниклих безвісти та загиблих.
74. Відмітні емблеми: особливості використання.

75. Поранені, хворі та особи, які зазнали корабельної аварії: особливості поведження.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. із змінами. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Декларація принципів толерантності від 16 листопада 1995 р. URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2014/2/10/Deklaracija-tolerantnosti.pdf>
4. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин від 18 грудня 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318#Text
5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08.06.1977. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#top
6. Європейський кодекс поліцейської етики від 19 вересня 2002 р. URL: <https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110-European-Code-of-Police-Ethics-Ukrainian.pdf>
7. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#top
8. Женевська конвенція про поведження з військовополоненими від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#top
9. Кодекс поведінки службовців органів правопорядку від 17 грудня 1979 р. URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_282
10. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
12. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
13. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#top
14. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text
15. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
16. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13 грудня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
17. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11 травня 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
18. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 травня 1996 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text

19. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text

20. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

21. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

22. Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя по відношенню до неповнолітніх (Пекінські правила) від 29 листопада 1985 р. // Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів. К: Сфера, 2002. С. 85-103.

23. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) від 14 грудня 1990 р. // Права людини і професійні стандарти для працівників правоохоронних органів. К: Сфера, 2002. С.58-66.

24. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями від 30 серпня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text

25. Основні принципи незалежності судових органів від 13 грудня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text

26. Основні принципи ООН щодо застосування сили та вогнепальної зброї службовцями органів правопорядку від 7 вересня 1990 р. URL: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/old/files/Criminal%20justice/FileName_001.pdf

27. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю від 13 грудня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g72#Text

28. Довідник безбар'єрності. URL: <https://bf.in.ua/>

29. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-14, №15-16, №17. Ст.112.

30. Положення про Уповноваженого з питань внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 червня 2022 р. №740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2022-%D0%BF#Text>

31. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. №27. Ст.282.

32. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст.577.

33. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08 липня 2011 р. Відомості Верховної Ради України. № 16. Ст. 146.

34. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

35. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. №30. Ст. 260.

36. Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою: Закон України від 17 квітня 2014р. Відомості Верховної Ради України. 2014. №26. Ст.896

37. Про військовий обов'язок і військову службу від 25 березня 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №27. Ст.386

38. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. №44-45. Ст.634.
39. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 5 червня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. №17. Ст.158.
40. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 4. Ст. 65.
41. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21 листопада 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. №5. Ст.21.
42. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. №11. Ст.50.
43. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2000. №35. Ст. 290.
44. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю від 16 листопада 2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. №1. Ст. 2.
45. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18 травня 2004р. Відомості Верховної Ради України. 2004. №33-34. Ст.404.
46. Про державну прикордонну службу України: Закон України від Відомості Верховної Ради України. 2003. №27. Ст.208.
47. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. №32. Ст.314.
48. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 р. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 6. ст.147.
49. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII: Закон України. Офіційний вісник України. 2014. № 36. Ст. 957.
50. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014р. Відомості Верховної Ради України. 2015. №1. Ст.1.
51. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 р. Відомості Верховної Ради України. 2005. №52. Ст. 561.
52. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 3 березня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>
53. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття від 2 березня 2000р. Відомості Верховної Ради України. 2000. №22. Ст.171.
54. Про закордонних українців: Закон України від 4 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. 2004. №25. Ст. 343.
55. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. Відомості Верховної Ради України. 2018. №5. Ст.35.
56. Про засади запобігання та протидії дискримінації: Закон України від 6 вересня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст.412.
57. Про затвердження плану заходів на 2024—2025 роки з реалізації Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської

національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2023 р. № 1197-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-na-20242025-roky-z-realizatsii-stratehii-spryiannia-realizatsii-prav-i-mozhlyvostei-osib-iaki-nalezhat-do-romskoi-natsionalnoi-menshyny-v-ukrainskomu-suspils>

58. Про затвердження правил етичної поведінки поліцейських: Наказ МВС України від 9 листопада 2016 р. № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#n14>

59. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. №31. Ст.286.

60. Про збройні сили України: Закон України від 6 грудня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №9. Ст.108.

61. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. Ст. 256.

62. Про імміграцію: Закон України від 7 червня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 41. Ст. 197.

63. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №48. Ст.650.

64. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. Відомості Верховної Ради України. 2017. №35. Ст.376.

65. Про консультативно-дорадчий орган з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 р. № 1087. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-2007-%D0%BF#Text>

66. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. №50. Ст.540.

67. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 25. Ст. 20.

68. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21 жовтня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. №44. Ст.416.

69. Про національні меншини (спільноти) України: Закон України від 13 грудня 2022 р. Відомості Верховної Ради України. 2023. №46. Ст.114.

70. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. Відомості Верховної Ради України. 2018. №31. Ст.241.

71. Про національну гвардію України: Закон України від Відомості Верховної Ради України. 2014. №17. Ст.594.

72. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. №40-41. Ст.379.

73. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993р. Відомості Верховної Ради України. 1993. №39. Ст.383.

74. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. Відомості Верховної Ради України. 2017. №38-39. Ст.380.

75. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України від 2 червня 2005р. Відомості Верховної Ради України. 2005. №26. Ст.354.

76. Про основи соціального захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21 березня 1991р. Відомості Верховної Ради України. 1991. Ст.252. Ст.252.

77. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. №30. Ст.142.
78. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 червня 2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2000. №39. Ст.333.
79. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №49. Ст. 668.
80. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5 листопада 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №3. Ст.10.
81. Про підприємництво: Закон України від 7 лютого 1991р. Відомості Верховної Ради України. 1991. №14. Ст.168.
82. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001р. Відомості Верховної Ради України. 2001. №23. Ст.118.
83. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. №35. Ст.360.
84. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. №1. Ст.1.
85. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. №19-20. Ст. 179.
86. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. №28. Ст.250.
87. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000р. Відомості Верховної Ради України. 2000. №23. Ст.176.
88. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014р. Відомості Верховної Ради України. 2015. №2-3. Ст.12
89. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20 вересня 2011р. Відомості Верховної Ради України. 2012. №19-20. Ст.173
90. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні від Відомості Верховної Ради України. 2004. №15. Ст.232
91. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. №25. Ст.283.
92. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. №27. Ст.382.
93. Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок, збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей: Закон України від 26 січня 2022р. Відомості Верховної Ради України. 2023. №14. Ст.32.
94. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18 листопада 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2005. №4. Ст.94
95. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019р. Відомості Верховної Ради України, 2019. №18. Ст.73
96. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001р. Відомості Верховної Ради України. 2001. №42. Ст.213.
97. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. №45. Ст.425.
98. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. №366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021->

%D1%80#Text

99. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. №31. Ст.545.
100. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.
101. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-%D0%BF#Text>
102. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17. 07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
103. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002р. Відомості Верховної Ради України. 2002. №21-22. Ст.135.
104. Хартія основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU00303>
105. Бесчастний В.М., Корнієнко П.С., Щербина В.І., Соцький А.М. Конституційне право України: навч. посіб. Черкаси. Видавець Вовчок О.Ю.2023.670 с.
106. Довідник із застосування статті 2 Європейської конвенції з прав людини. Рада Європи/ Європейський суд з прав людини, 2018. 50 с. URL: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_2_ukr
107. Дрьоміна-Волок Н. Концепція расової дискримінації у міжнародному антидискримінаційному праві. Харків: Право, 2015. 540 с.
108. Дотримання прав людини в правоохоронній діяльності: навч. посібник / І.П. Андрусак, Д.Є. Забзалюк, П.М. Лепісевич та ін./ за заг. ред. Д.Є. Забзалюка, Р.Б. Тополевського. Львів: ЛьвДувс, 2019. 320 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2803/3/and.pdf>
109. Забезпечення прав людини правоохоронними органами / за заг. ред. С.В. Петкова / С.В. Петков, І.В. Іванов, Ю.В. Делія. К.: КНТ, 2022. 241 с.
110. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: підручник. Київ: Правова єдність, 2008. 352 с.
111. Конституційне право: підручник / за заг. ред М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. К.: Ваіте, 2021. 528 с.
112. Конституція України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. Р.О. Стефанчука, О.В. Петришина; Нац.акад.прав. наук України; Конст. Суд України. Харків: Право, 2024. 1176 с.
113. Летнянчин Л.І., Слінько Т. М. Конституційне право України: навч. посіб. Київ: Право, 2021. 368 с.
114. Ломжець Ю.В., Бойко Ю.А., Дубова К.О., Філіппських М.О., Сікорський О.П. Права людини та їх захист у сучасних реаліях: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Ю.В. Ломжець. Миколаїв: НУК, 2020. 208 с.
115. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс: підручник. Женева: МКЧХ, 2020. 397 с. URL: <https://www.asser.nl/media/795044/icrc-comprehensive-introduction-to-ihl-ukr.pdf>
116. Міхальов В.О. Права людини в Україні: навч.-метод. посіб. Одеса: Гельветика, 2020. 122 с.
117. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки

- людини і громадянина: навч. посіб. Харків: ЦУЛ, 2021. 206 с.
118. Мхитарян А.М. Протидія дискримінації за ознакою інвалідності. К.:КНТ, 2019. 152 с.
119. Науково-практичний коментар Законодавства України з дотримання та запобігання порушень основних прав і свобод людини / за ред. К. Чижмарь, К.: Профісiонал, 2020. 808 с.
120. Островська Б. Міжнародно-правове регулювання права на життя в контексті біоетики: монографія. 2-ге вид. Київ : Норма права, 2018. 260 с.
121. Петрецька Н.І., Бисага Ю.М., Белов Д.М. та ін. Права людини в національному та європейському контекстах: підручник / за заг. ред. Н.І. Петрецької, Ю.М. Бисаги. Ужгород: Гельветика, 2018. 482 с.
122. Права і свободи людини: навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. с.154. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b6467731-b807-468d-93b9-9f372ac4cd32/content>
123. Права людини та демократія як фундаментальні основи українського конституціоналізму: зб. тез наук. доп і повідомл. Міжнар.наук.конф.:XVI Тодиківські читання (24 листопада 2023р., м. Харків)/ редкол.: А.П. Гетьман (голова) та ін. Харків: Право, 2023. 266с.
124. Посібник із застосування статті 5 Європейської конвенції з прав людини. Право на свободу та особисту недоторканність. Рада Європи. 2019. 73 с.
125. Посібник із застосування статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Право на повагу до приватного і сімейного життя. Рада Європи. 2018 рік. 83с.
126. Посібник з Європейського антидискримінаційного права. Агенція Європейського Союзу з питань основоположних прав. Рада Європи, 2010. 196 с. URL: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_case_law_handbook_uk.pdf
127. Слінько Т.М., Летнянчин Л.І., Колісник В.П. та ін. Конституційне право України: підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
128. Соболю Є.Ю., Копотун І.М., Коломoeць О.Д., Кривенко О.В., Петков С.В., Ануфрієв М.І., Дубенко О. І., Грицай Т.Г., Сивка В.В. Права і свободи людини та їх дотримання під час дії воєнного стану. Київ: Профісiонал, 2022. 310 с.
129. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. 2-ге вид. стереотип. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 556 с.
130. Тертишник В.М. Права і свободи людини: підручник. Київ: Алерта, 2022. 432 с.
131. Тихомиров О.О. Права людини: інформаційний вибір: монографія. Київ: Юридика, 2023. 304 с.
132. Федоренко В.Л. Конституційні права і свободи людини та їх гарантування й захист в Україні: монографія. Київ: Ліра-К, 2020.138 с.
133. Федорович І. Посібник із запобігання та протидії дискримінації для державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування й надавачів адміністративних послуг. Рада Європи, 2024. 36 с. URL: <https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/guide-to-preventing-discrimination19082024-1.pdf>
134. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К.: 2015. 208 с.
135. Чистякова А. Права людини в умовах воєнного стану. Законодавство.

Додаткові

136. Волуйко О., Дручек О. Поняття правоохоронної діяльності та правоохоронних органів у світлі концепції національної безпеки України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №10. С.95-100.
137. Грень Н.М. Розрізнення між поколіннями як підгрунття дискримінації за віковою ознакою. *Європейські перспективи*. 2021. №2. С. 10-14.
138. Дахова І.І., Ковтун В.І. Доктрина позитивних зобов'язань України в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №1. С. 696-699.
139. Демиденко В.О. Забезпечення права кожного на достатній життєвий рівень в умовах воєнного стану та післявоєнний період. Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики. Соціальні права. Виклики воєнного часу: матеріали VI міжн. наук.-практ. конференції (Київ, 6 липня 2023р.). URL: <https://court.gov.ua/press/pressofficeanons/1405776/>
140. Демчик Н.П. Правова відповідальність правоохоронців за порушення прав людини: міжнародні стандарти та національні закони. URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/4263>
141. Дотримання прав в діяльності органів Національної поліції: навч. посіб./ О.В. Ковальова, А.І. Берендєєва, А.Г. Пишна, В.Ю. Томіна. Одеса, 2020. 180 с.
142. Звичаєве міжнародне гуманітарне право. Український часопис міжнародного права. 2006. №2. С.7-16. URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/ukr-irrc_857_henckaerts.pdf
143. Зуй В.В. Співвідношення понять «захист і охорона суб'єктивних публічних прав» та «відповідальність за порушення суб'єктивного публічного права». *Актуальні проблеми держави і права*. 2021. С. 22-27. <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i89.3185>
144. Здреник І.В., Повалена М.В., Савайда О.І. Міжнародні стандарти професійної етики поліцейських. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №3. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/6>
145. Ізбаш К.С., Доценко О.С. Форми та методи діяльності національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод дітей. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. №2. С. 3-7. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2021.2.1>
146. Калиновський Б.В. Дотримання прав людини правоохоронними органами України: проблеми та шляхи їх вирішення. *Актуальні проблеми захисту прав людини, яка перебуває в конфлікті зі законом, крізь призму правових реформ* : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 жовтня 2018 р.). Київ: Ін-т крим.- викон. служби, 2018. С. 92-95.
147. Калмикова О.С. Міжнародні стандарти протидії дискримінації за ознаками статі. *Право та інновації*. 2019. №4 (28). С. 89 – 94. URL: <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-28-4-89>
148. Кондур В.А. Поняття вразливі групи населення у міжнародному та національному праві. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.114>
149. Корнієнко М.В., Берендєєва А.І., Томіна В.Ю. Захист та дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів: навч.посіб. Одеса: Одеський

- державний університет внутрішніх справ, 2021. 104 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/36baa006-7e94-4e8e-9cc0-8e0b801ab085/content>
150. Коросташова І.М. Судові та правоохоронні органи України (питання класифікації). *Правова позиція*. 2021. №3 (32). С. 47-52. URL: <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-3.9>
151. Кулик Т.О. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: регіональний та національний стандарт. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1 (15). С. 166-179.
152. Логвиненко Б.О. Поняття та загальна характеристика інституційного механізму забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Наукові перспективи*. 2023. №10 (40). С. 603-614.
153. Мельник Л. А. Суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 1. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1551>
154. Нестерович В.Ф. Заборона дискримінації як важливий міжнародний та конституційний принцип в галузі прав людини. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. №5(11). С. 86-122. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-5\(11\)-86-122](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-5(11)-86-122)
155. Пожарова О.В., Пожаров Ю.В. Загальна характеристика захищених ознак: міжнародні акти та антидискримінаційне законодавство України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2023. № 62. С. 66-69.
156. Савчук Р.М. Поняття та система міжнародних стандартів правоохоронної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №2. С. 369-373. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/87>
157. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Харків: Право, 2019. 310 с.
158. Сьох К.Я. Шляхи подолання домашнього насильства в Україні. *Забезпечення, запобігання та протидія домашньому насильству, насильству за ознаками статі та протидії торгівлі людьми: національна практика та зарубіжний досвід: матер.наук.-практ.конф.* (Київ, 14.12. 2020). Київ: НАВС, 2020. С. 145-147.
159. Тригубенко Г.В. Проблеми відповідальності за дискримінацію в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Право». 2025. №5(45). С.1799-1811. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-5\(45\)-1799-1811](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-5(45)-1799-1811)
160. Тригубенко Г.В. Міжнародні зобов'язання держав щодо попередження та розслідування фактів безвісного зникнення осіб під час збройних конфліктів та проблеми їх реалізації. *Успіхи і досягнення у науці*. Серія «Право». 2025. №6 (16). С. 213-226. URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-6\(16\)-213-226](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-6(16)-213-226)
161. Тригубенко Г.В. Стандарти правоохоронної діяльності, вироблені практикою Європейського суду з прав людини. *Наукові перспективи*. Серія «Право». 2025. № 12 (66). С. 1974-1990. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12\(66\)-1974-1990](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12(66)-1974-1990)
162. Тригубенко Г.В. Окремі проблеми виконання позитивних зобов'язань держави за статтею 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Право». 2026. № 1 (53). С. 2468-2481. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1\(53\)-2468-2481](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1(53)-2468-2481)
163. Чижов Д.А. Судовий захист прав людини у сфері національної безпеки як

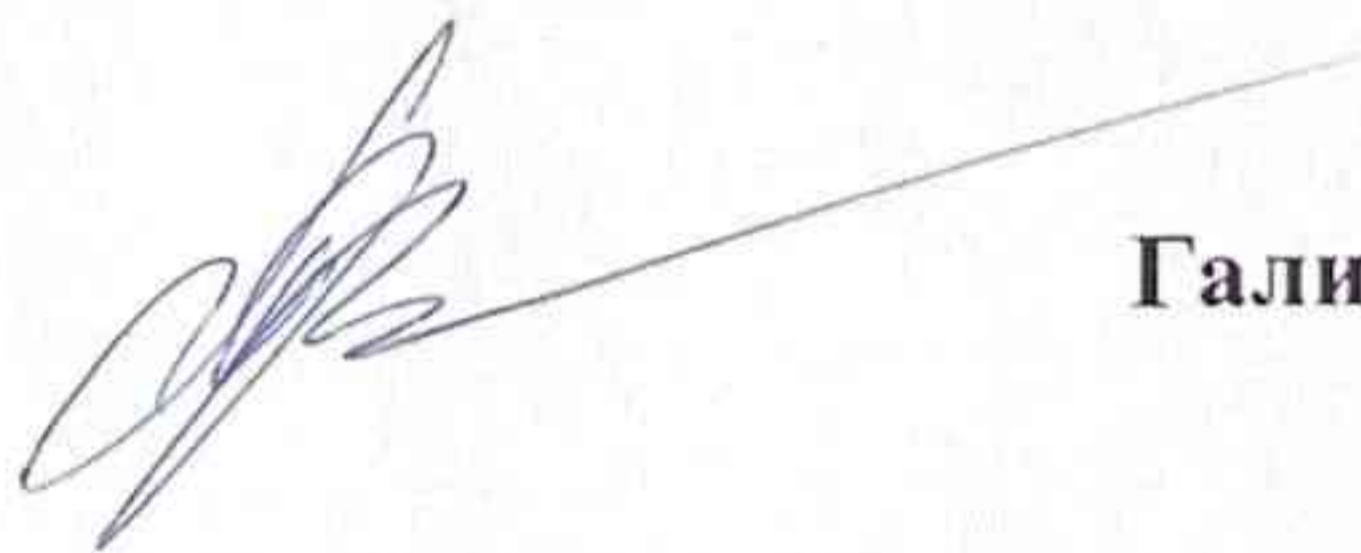
комплексний політико-правовий інститут. *Нове українське право*. 2022. №1. С. 184-189. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.1.28>

164. Шай Р. Проблема толерантності правоохоронців в сучасному мультикультурному суспільстві. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. № 3 (27). С. 133 - 138.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://kmu.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <http://ccu.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Президента України. URL: <http://president.gov.ua>
5. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. URL: <http://ials.sas.ac.uk/library/eservice/elibrary.htm>
6. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua>
7. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.library.ukma.edu.ua>
8. Національна академія внутрішніх справ. URL: <http://www.naiu.kiev.ua>
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
10. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://www.nplu.org>
11. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
12. Центр політико-правових реформ. URL: <http://pravo.org.ua>
13. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
14. Міністерство внутрішніх справ. URL: <https://mvs.gov.ua/>
15. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: <http://www.ombudsman.kiev.ua>
16. Українська Гельсінська спілка з прав людини: <http://helsinki.org.ua>
17. Офіційний веб-сайт ООН: <http://www.un.org>
18. Офіційний веб-сайт ОБСЄ: <http://www.osce.org>

Підпис автора РНП:

Галина ТРИГУБЕНКО